

Van Alphen tot Zonderland : de Nederlandse kinderpoezie van alle tijden / verz. door Anne de Vries. - Amsterdam : Querido, 2000. - 515 p. ; 23 cm
ISBN 90-214-8647-4 geb. Prijs: € 29,50

Kinder- en jeugdliteratuur staan momenteel volop in de belangstelling. Zo vinden de boeken van J.K. Rowling over Harry Potter grif aftrek bij jong en oud en trekt de film over deze jeugdige tovenaars volle zalen. Ook vanuit wetenschappelijke hoek is er steeds meer belangstelling voor zowel historische als moderne jeugdliteratuur. Een van de wegbereiders van dit onderzoeksgebied is Anne de Vries, vakreferent kinderboeken van de Koninklijke Bibliotheek en daarmee beheerder van ruim honderdduizend boeken. In *Van Alphen tot Zonderland* heeft hij een selectie gemaakt uit de Nederlandse kinderpoezie; de titel verwijst naar de bekende achttiende-eeuwse dichter Hieronijmus van Alphen en Daan Zonderland, pseudoniem van D.G. van der Vliet die halverwege de twintigste eeuw actief was. De bundel is chronologisch geordend, beginnend met een anoniem vers uit 1624 en eindigend met gedichten van Eva Gerlach uit 1998. Er wordt gemikt op een breed publiek: de oudere teksten zijn herspeld en voorzien van woordverklaringen en er is geen uitgebreide wetenschappelijke inleiding of toelichting per gedicht.

Uit de periode vóór Hieronijmus van Alphen zijn maar weinig gedichten opgenomen. Verschillende onderzoekers bepleiten dat er al ver voor 'De pruimenboom' (p. 24) – dat begint met de welbekende regel: 'Jantje zag eens pruimen hangen' – teksten voor kinderen geschreven werden. De Vries is het daarmee eens, maar noemt de publicaties van Alphen wel 'het begin van onze jaartelling' (p. 5). Van voor 1778, toen Van Alphen's *Proeve van kleine gedigten voor kinderen* en het *Vervolg* daarop verschenen, neemt hij dan ook slechts vijf gedichten op.

In totaal zijn meer dan 160 auteurs vertegenwoordigd. Van belangrijke schrijvers van kindergedichten als Hieronijmus van Alphen, Annie M.G. Schmidt, Willem Wilmink en Ted van Lieshout zijn flink wat teksten opgenomen. Klassiekers als 'Marc groet 's morgens de dingen' (Paul van Ostaijen, p. 253) en 'Ik ben lekker stout' (Annie M.G. Schmidt, p. 322) ontbreken vanzelfsprekend niet. Prachtig is ook 'Dat overkomt iedereen wel eens' (p. 371-372) van Willem Wilmink, waarin een bedplasser zich realiseert dat voetballers als Piet Keizer, Johan Cruijff en Willem van Hanegem evenals hij wel eens de fout in gingen toen ze jong waren.

Een aantal onderwerpen keert herhaaldelijk terug. Allerlei dieren passeren de revue, vooral katten die flink uithalen en slechts een enkele keer lief zijn. Ook stoute kinderen zien we meermaals. Maar waar ze bij Annie M.G. Schmidt geen enkel weerwoord krijgen, loopt het met hen in vroegere tijden niet zo goed af. De hoofdpersoon uit 'Ontzettende geschiedenis van Jaap, die iedereen onverwacht schrikken deed' (p. 107-108) van Hopmanius (pseudoniem van J. Hopman) moet zijn daden bekopen met de dood nadat hij zich een keer verstopt heeft in een kist op zolder en die niet meer open krijgt. Niet alleen jongens sterven door hun slechte gedrag. Mietje speelt in een gedicht van J. Norweb met een mes in plaats van met haar pop. Daarbij schiet ze uit en snijdt ze zichzelf doormidden! Het gedicht eindigt met de regels: 'Dus kindertjes onthoudt de les: / blijf met je handjes van het mes' (p. 120).

Naast dergelijke zware thema's zijn er ook veel vrolijker onderwerpen. Kinderen spelen volop, worden verliefd en ontdekken hun seksualiteit. *Van Alphen tot Zonderland* is door de gevarieerde stofkeuze en door de grote periode waaruit de teksten genomen zijn een aantrekkelijke bundel, die zeker niet alleen voor kinderen de moeite waard is.

Annelies de Jeu